

2600.

Siperian hautalöydöt kesällä 1887.

Urak.

A. Hautalöytöjä Urakin luota, n.
20 km Bosche-oseron järvestä koilliseen
Minusinkin piirikunnan pohjoisosassa,
joista tarkempi kertomus ja kuvat teok-
sessa Alt-Altäische Kunstdenkmäler, sivu
2, Zusatz № 2. - Tutkimukset suoritti J.R.
Aspelin ja Hj. Appelgren v. 1887.

Luita siirre-
ty Anat.lai-
tokseen 4/11-
35.

Tutkittu hauta kuuluu VI:teen
hautaryhmään. Suorakaiteen muotoista kammiota
rajoitti syrjälleen asetetut paadet; kul-
missa ja keskellä yhteensä 6 pystykiveä.
Kammion suurin pituus P-E 15,20 met. ja le-
veys 9,30 m.

Kammion pohjoisosassa:

olevasta paasiarkusta löytyi ruumiin № 2:n
(kts. Alt-Alt. Kdm. Abb. 23) luota:

Hautatutkimuksia Monokin luona.1887.

Noin $\frac{1}{2}$ virstaa Monokin kylästä etelään ja samannimisen ojan eteläisellä rannalla löytyy tien itäpuolella olevan vuoren juurella noin 200 askelta pitkä ja 100 askelta leveä hietapenger. Se on päältä tasainen ja melkein ruohoton sekä kohoaa arosta kylän ympärillä noin 4 á 6 met.; tien puoliseen syrjään on sade ja tuuli kaivanut kaikenlaisia rotkontapaisia luomia ja myös penkereen päältä ajanut alas hietaa. Tuolla penkereellä nähdään kymmenkunta hautaa, jotka ennen epäilemättä ovat olleet lukuisimmat, vaan nyt vierimisen kautta hävinneet. Kylän asukkaat ovat ajottaisin hiedasta löytäneet muinaiskaluja; minäkin kokosin maan pinnalta, sekä vierimästä että penkereen päältä joukon saviastian kappaleita.

Haudoista näkyy maan päällä pieniä ja mataloita veden ja tuulen syömiä kumpuja, jotka eniten sisältävät hietaa ja kiviliuskoja. Hautakammiota ympäröi useimmiten neliskulmainen kehä, tehty syrjälleen asetetuista paasikivistä, joiden yläsyrjä maanpinnasta kohoaa ainoastaan 5 á 10 senttimetriä; pystykiviä täällä ei ole. Kumpujen laajuus on 3 á 7 met. poikkimitassa, korkeus ainoastaan 0,30 á 0,50 met. Neljä hautaa aukaisin.

2600.

I.

Erästä kumpua, jonka länsisyrjästä pisti näkyviin kappaleita saviastiasta, ruvettiin ensin kaivelemaan. Se oli 2,60 x 4 met. ristiinsä laaja, 0,50 korkea ja sisälsi ainoastaan hietaa; kiviarkkua ei tuntunut missään. Saviastian vieressä itäpuolella makasivat sääriluut lännestä itään noin 0,40 met. kummun pinnasta; muita ruumiin osia tai muinaiskaluja ei löytynyt.

II.

Toisen kummun laajuus oli 3 met. ristiinsä, 0,50 met. korkea ja sisälsi 0,50 met:n vahvuisen kerroksen pieniä kiviliuskareita, joiden alla neliskulmainen arkku tuli esille. Arkun syrjilleen asetetut seinäkivet siis eivät ylettyneet maan pinnalle saakka. Sekä seinän-että kansikivet olivat puolen metrin pituisia ohkaisia laakoja. Puoli kolmatta seinää oli eheänä; muualla seinäkiviä puuttui; kansikivet olivat myös jotenkin epäjärjestyksessä. Arkun pituus 1,90, leveys 0,90 met. Eheä 1,70 met:n pituinen luuranko makasi 0,90 met. alempana kummun lakea, pää länsilounaaseen, jalat itäkoilliseen, pää kallellaan vasemmalle, oikea käsi samanpuolisen lantioluun päällä, vasen käsi sivulla ja sääriluut ristissä. Oikean korvan kohdalla oli 2 eheätä ja palasia kolmannesta pronssirenkaasta tässä asennossa: *kuva*. Vasemman korvan kohdalla oli jäännöksiä samanlaisista renkaista ja kappaleita

2600.

ohkaisesta tuohesta (?). Vasemman olkapään vieressä oli pyöreäpohjainen saviastia. Jalokojen juuressa, vasemmalla puolen luurangoa, oli eläinten luita, joiden alta löytyi vähäinen pronssipala. (ei löydy enään v. 1931).

III.

Kolmannella haudalla oli myös vähäinen hietakumpu, jonka pohjois- ja itäpuolella muutamat kivensyrjät 5 á 10 senttimetrin verran pistivät yli maanrajan. Länkipuolella oli sadevesi kuluttanut pois hietaa niin että ainoastaan 20 á 30 sentim. vahvuinen kerros peitti luut ja saviastian. Luurangosta ei ollut paikoillaan muuta kuin sääri ja lantioluut, 0,60 met:n syvyydellä, ensiksimmäinut itäänpäin käännettyinä. Lantioluista 0,20 m länteen päin ja 0,30 m maanpinnasta oli toinen pienempi, n. 30 á 40 senttiä laaja luuryhmä, joka sisälsi pääkallon, leukaluun, rinta_ ja muita luita sekä 2 kapp. saviastiasta, kaikki järjestyksettä yhteenviskatut. Sen pohjois- eli luoteispuolella seisoi saviastia, jonka kupeessa ihan pohjan vieressä oli pronssisen veitsenterän kärkiosa pystyssä, kärki ylöspäin käännettynä. Viimeksimäinutun luuryhmän juurelta, sen ja lantioiden välistä löytyi piilastu ja pronssineula (?) ja vasemman lantioluun alta pieni, lävellinen pronssikalu. (nappi).

2600.

IV.

Itäisin kaikista tutkituista haudoista oli 3,20 met. joka sivulta. Maan rajan yli (5 á 10 senttiä) kohoavia syrjäkiviä oli kolmella läntisellä puolella, neljännellä ainoastaan yksi. Pitkin läntisen seinän sisäpuolta kaivatin 0,70 met. levyisen kanavan, jonka keskeltä tapasin pääkallon ja eheän koristetun saviastian tämän vasemmalla puolella. Luurankoa seurasin kaivamalla itänpäin 1,50 met:n pituisen ja levyisen kaivoksen. Arkkua en tavannut, ainoastaan sääriluiden päällä oli kivilaaka, muuten hietamaata. Luuranko, joka oli 1,15 m pitkä, näkyi olevan joko maahan pannahsa taikka jälestäpäin rikottu; jalkapöydät puuttuivat, vasempi lantioluu, oikea käsivarsi ja olkaluut samoin. Hampaat olivat niin kovasti painetut toisiansa vastaan, että etuhampaiden juuret posusluussa olivat kolojensa seiniä puhkaisseet ja tulleet posusluun ulkopuolella näkyviin.

Hjalmar Appelgren-Kivalo.

2600.

(kts. Alt.-Alt. Kdm. Abb. 23) ~~luota~~

1. Kolme ympyräistä pronssikupuraa, keskellä reikä, poikkimitassa 27 mm. ; kaksi niistä kuhmureunaista, kolmas sileä. Olivat alkuperäisellä paikallaan otsalla.
2. Pienempi pronssikupura (22mm.), kuhmureunainen, löytyi pään oikealta puolelta.
3. Isompi samanlainen kupura (38 mm.), kuhmureunainen, löytyi ruumiin rinnalta.
4. Kaksi pronssipeltipalasta ja yksi palanen kultapeltiä, arvattavasti sauvan (?) helana olleet. Läheltä vasenta olkapäätä .
5. Saviastia, koristamaton, tasapohjainen . Toisessa laidassa kaksi reikää kantonuoraa (?) varten; rikkunut. Kokoonpantuna on se 31,5 cm. korkea .

Kammion eteläosasta

n:o 4 kohdalta (kts. Alt.-Alt. Kdm sivu 3)

löytyi :

6. muutamia koristamattomia saviastian kappaleita.

B. Hautalöytöjä Monokin kylän

läheltä , joka sijaitsee Abakan joen eteläpuolella Minusinskin piirikunnassa. Kaivaukset suoritti v. 1887 Hj. Appelgren . Tarkempi kertomus ja kuvat teoksessa Alt-Altische Kunstdenkmäler sivu 20, Zusatz N:o 28.

H a u t a l .

7. Pieniä saviastian kappaleita.

M o n o k

H a u t a 11.

8. Kaksi pronssirengasta oikean korvan kohdalta (kolmas murtunut murusiksi eikä ole tallessa). Tälle numerolle pannaan myöskin kaksi pienempää pronssirengasta, jotka löytyivät haudasta .
9. Jäännöksiä pronssirenkaista vasemman korvan kohdalta sekä niiden alla säilyneestä tuohesta (?).
10. Palasia tasapohjaisesta, koristamattomasta saviasta. Eläinluiden alla oli pieni pronssipalane veitsestä (?), jota ei nyt (v.1931) ole tavattu . Saviastian palat kuuluvat arv. kahteen eri astiaan.

H a u t a 111.

11. Saviastia, jota ei nyt ole tavattu, kait sekaantunut muihin löytöihin). Mahdollisesti toinen N:o 10:n alla merkityistä palasista.
12. Pronssiveitsen kärkiosa, löydettyäessä saviastian pohjan vieressä .
13. Piilastu (ei löydetä) kuvattu A.-A. Kdm. Abb. 249 c.
14. Pronssineula.
15. Pronssinappi, kuvattu Abb. 249 e.

H a u t a 1V.

16. Koristettu saviastia, monesta palasesta liittämättä kokoon, mutta pohja ja yläosa vielä erillään toisistaan. Kuvattu Abb. 249 f ja g.